

Mobilmast i Öjaby

Arkeologisk schaktningsövervakning 2021

Öjaby 28:1, Öjaby socken, Växjö kommun, Kronobergs län, Småland

Andreas Emilsson

Arkeologisk rapport 2021:21

MUSEIARKEOLOGI SYDOST
– en del av Kalmar läns museum

Mobilmast i Öjaby

Arkeologisk schaktningsövervakning 2021

Öjaby 28:1, Öjaby socken, Växjö kommun, Kronobergs län, Småland

Författare

Andreas Emilsson

Copyright

Kalmar läns museum 2021

Redaktion

Helena Victor, Stefan Siverud

Kartor

Publicerade i enlighet med tillstånd

507-98-2848 från Lantmäteriverket

Förlag

Kalmar läns museum

ISSN

1400-352X

Abstract

Keywords: Watching brief

In April 2021 Museiarkeologi sydost conducted a watching brief due to a construction of a mobile tower within the property of Öjaby 28:1, Öjaby parish, outside Växjö in Småland,

Several ancient remains (prehistoric graves, settlement, fossilised fields etc) are situated next to the area. No ancient remains were however found during the watching brief.

Innehåll

Sammanfattning	7
Inledning	8
Topografi och fornlämningsmiljö	9
Genomförande	12
Resultat	13
Tolkning och åtgärdsförslag	15
Referenser	16
Tekniska och administrativa uppgifter	17

Karta över Kronobergs län med platsen markerad.

Sammanfattning

Inför byggnationen av en mobilmast inom fastigheten Öjaby 28:1 strax väster om Växjö stad har Museiarkeologi sydost/Kalmar läns museum utfört en arkeologisk schaktningsövervakning.

Schaktningsövervakningen berörde en 76 m² stor yta som ligger ca 15 meter från gravfältet

L1952:391 och ca 55 meter från stensättningen L1953:8120. Inom ett par hundra meter finns även boplats, fossil åker och hållristningar i form av skålgropar.

Inom den schaktningsövervakade ytan påträffades dock inga arkeologiska lämningar.

Inledning

Museiarkeologi sydost har med anledning av byggnationen av en mobilmast genomfört en schaktningsövervakning inom fastigheten Öjaby 28:1, Växjö kommun och Kronobergs län.

Schaktningsövervakningen berörde en 76 m² stor yta och genomfördes den 26 april 2021.

Exploator var Hi3G Access AB som även bekostade undersökningen. Ansvarig för den arkeologiska schaktningsövervakningen var Andreas Emilsson som även har ansvarat för rapporten.

Topografi och fornlämningsmiljö

Det aktuella undersökningsområdet utgörs av ett lägre liggande markområde och var inför undersökningen bevuxet av enstaka träd (fig. 1). Platsen ligger intill Växjö flygplats och omgivande markområden är till stor del exploaterade. Direkt norr om undersökningsytan ligger en parkering.

Undersökningsområdet ligger inom en mycket fornlämningsstätt miljö. Endast ca 15 meter från

den berörda ytan ligger gravfältet L1952:391. Gravfältet påträffades vid undersökningar 2008 (Åstrand 2009). Gravarna var fördelade på två grupper där den södra bestod av 23 gravar medan den norra gruppen bestod av 4 gravar. De flesta gravar utgjordes av flacka, fyllda stensättningar med en rund eller oval form och en diameter under tio meter. De låga stensättningarna var svårupptäckta och framträdde i regel inte förrän

Figur 1. Den berörda ytan innan schaktning. Notera att marken direkt öster om undersökningsområdet ligger högre. Foto från sydväst.

Figur 2. Registrerade fornlämningar i närheten av undersökningsområdet.

efter avtorvning. Det fanns även några större, runda stensättningar, några klumpstenar samt ett stort kvadratisk röse med en storlek av 13 x 13 meter. De gravar som ingick i den norra gravgruppen kom att ingå i en slutundersökning medan de övriga kom att undantas från exploateringen. I de stensättningar som undersöktes påträffades brända ben som var väl samlade i gravarnas centrala delar. Den osteologiska analysen visade att de gravlagda i samtliga fall varit vuxna eller äldre. Ett mindre fyndmaterial påträffades med bland annat avslag i olika stenmaterial samt kärnor av porfyr och kvartsit. Sju stycken ¹⁴C-dateringar gjordes på ben från de undersökta gravarna. De brända benen kunde i samtliga fall dateras till bronsålder med en äldsta fas som hörde till perioden 1800–1200 f Kr, och en senare fas som hörde till perioden 1000–500 f Kr. Enlig en äldre gravfältskarta har gravfältet sannolikt fortsatt längre söderut men delar av den ytan är idag exploaterad. Ett 50-tal meter sydöst om undersökningsområdet ligger stensättningen RAÄ 31:1. Ytterligare en stensättning RAÄ 31:2, har legat strax söder därom, men den försvann vid anläggande av en grusplan för ett par år sedan.

Vid undersökningen 2008 undersöktes förutom gravfältet även delar av den fossila åkern L1953:7653 där också skålgropsblocket L1953:8290 ligger. Skålgropsblocket var omgiven av en låg, 7 x 8 meter stor stensättning med kantkedja. Denna innehöll dock inte några gravgömmor. Ett kolprov taget under stenpackningen daterade den till yngre bronsålder eller tiden därefter (Åstrand 2009: 53). De röjningsrösen som daterades inom den fossila åkern visade att man påbörjat stenröjning av området under bronsålder. Odling hade

sedan förekommit under lång tid med svedjebränning under 1500- eller 1600-talet som sista steg. Inom den undersökta delen av L1953:7653 påträffades även ett antal kokgropar från äldre järnålder (Jönsson 2008).

En arkeologisk undersökning gjordes 2018 inom den intilliggande fastigheten Norrby 1:1, ca 150 meter sydost om den aktuella schaktningsövervakade ytan. Inom fastigheten undersöktes boplatsen L1951:203, gravarna L1951:201, L1951:201 samt delar av den fossila åkern L1953:7653 (Emilsson m.fl. 2020a). Boplatsen hade använts i två separata faser; först under yngre bronsålder till förromersk järnålder och senare under romersk järnålder och folkvandringstid. Förutom spridda härdar, gropar och stolphål hittades ett par mindre byggnader. De små byggnaderna var troligen förrådshus och de användes under den sista fasen med en kontinuitet in i vikingatiden. En ensam härd daterades till 7 400 f.Kr. och är därför ett av de äldsta spåren av mänsklig närvaro i Växjöregionen. Under en tidigare förundersökning daterades röjningsrösen till samma två perioder som boplatsen (Åstrand 2018). Stensättningen L1951:201 som också undersöktes 2018 innehöll begravningar av två individer (Emilsson m.fl. 2020). En av begravningarna daterades till romersk järnålder, den andra begravningen innehöll bronsföremål som troligen suttit på ett bälte och kunde typologiskt dateras till folkvandringstid.

Ytterligare flera undersökningar har genomförts inom någon kilometer från undersökningsområdet av bland annat gravar, fossil åkermark och boplatser (t.ex. Åhman 1978, Emilsson & Vestbö Franzén 2018, Emilsson m fl. 2020b).

Genomförande

Undersökningen genomfördes i form av en schaktningsövervakning inför byggnation av en mobilmast. Markytan inom schaktet maskinavbanades i tunna skikt och arbetet följdes från förnanivå och ner i den opåverkade moränen (fig. 3). Parallellt gjordes en kontinuerlig handrensning med fyllhammare samt metalldetektering.

Inmätning har gjorts med RTK-GPS i koordinatsystem Sweref99TM. Dokumentation i fält har gjorts digitalt med hjälp av dokumentationssystemet IDA.

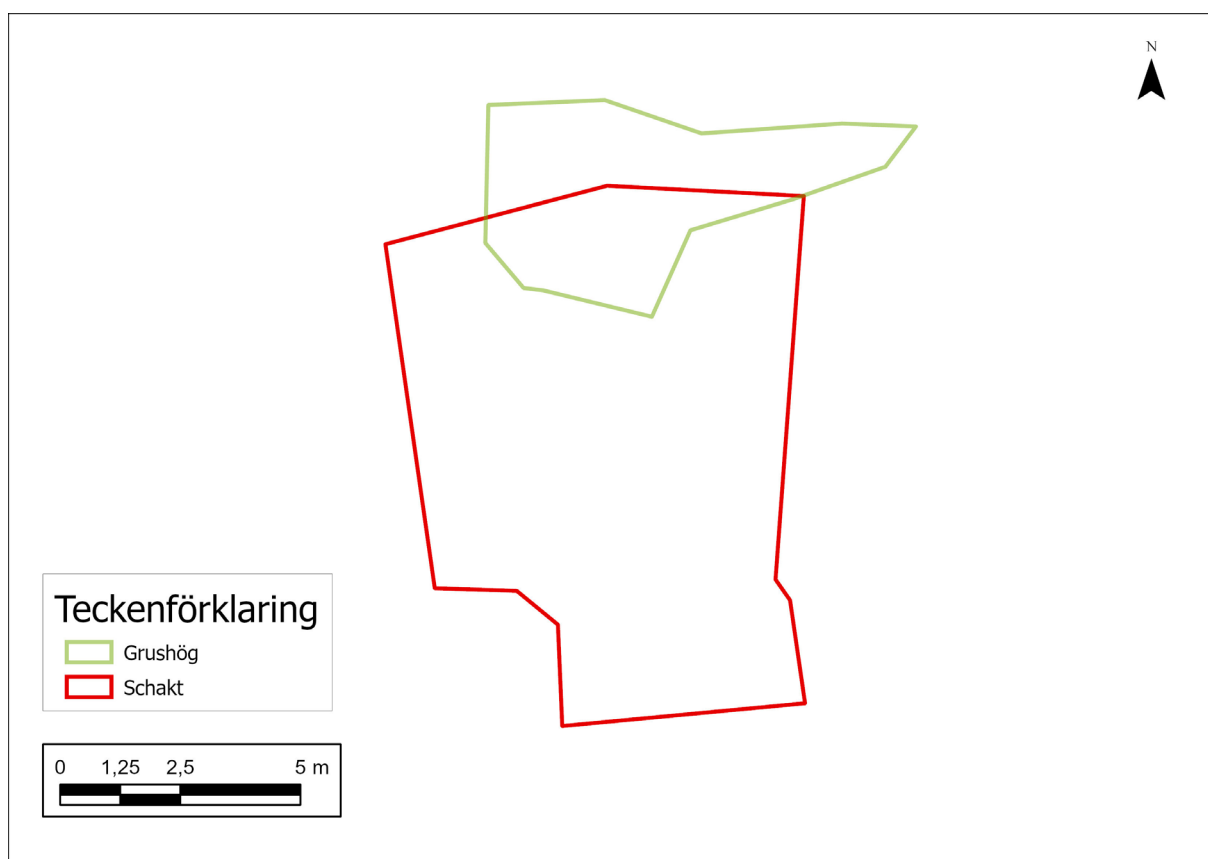

Figur 3. Ytan friläggs med grävmaskin. Foto från sydväst.

Resultat

Det sammantaget ca 76 m² stora schaktet följdes till ett djup av ca 0,3 m. Marken bestod av ca 0,2 m tjock förna och humusskikt som direkt övergick i morängrus (fig. 4 & 5). Troligen visar detta att den aktuella ytan, som ligger i sänka i förhållande till den omkringliggande marken, kan tidigare ha varit avschaktad och möjligen ett grustag. Inom det upptagna schaktet hittades inga spår av arkeologiska kontexter eller fynd.

I den norra delen av den berörda ytan fanns en upp till ca 0,4 m hög och ca 8 x 4 m stor något oformlig övertorvad upphöjning (fig. 4). Inför undersökningen fanns en misstanke om att detta kunde röra sig om en skadad grav. Efter avtorvning kunde det dock konstateras att det rörde sig om i sen tid upplagda, blandade jord- och grusmassor.

Figur 4. Plan över upptaget schakt.

Figur 5. Den avschaktade ytan. Foto från sydväst.

Tolkning och åtgärdsförslag

Trots läget strax intill gravfältet och läget i anslutning till en sammansatt fornlämningsmiljö påträffades inte några arkeologiska kontexter. Den upptagna ytan saknade tydligt jordskikt under den humösa förnan och övergick direkt i morängrus. Detta indikerar att den aktuella platsen tidi-

gare kan ha varit avschaktad. I närområdet finns flera äldre grustag och det är inte orimligt att grustagits även här.

Den upptagna ytan för mobilmasten har övervakats i sin helhet och inga vidare åtgärder föreslås.

Referenser

- Emilsson, A. & Vestbö Franzen, Å. 2018. *Fossil åkermark, möjliga gravar, kolning och härdar inom Öjaby 28:1 Två arkeologiska förundersökningar 2017. RAÄ 200, 205, 207, 209, 210, 211, 212. Öjaby socken, Växjö kommun, Kronobergs län. Kalmar läns museum, arkeologisk rapport 2018:05.*
- Emilsson, A., Åstrand, J., Gunnarsson, F. 2020a. Norrby. Arkeologisk undersökning 2018. RAÄ Öjaby 213/L1951:201, RAÄ Öjaby 214/L1951:202, RAÄ Öjaby 215/L1951:203. Norrby 1:1, Öjaby Socken, Växjö kommun, Kronobergs län, Småland. Kalmar läns museum, arkeologisk rapport 2020:21.
- Emilsson, A., Lundholm, S. & Å. Vestbö Franzen. 2020b. *Öjabymotet. Steg 2 utredning och förundersökning 2019. Kalmar läns museum, arkeologisk rapport 2020:01.*
- Jönsson, Å. 2008. *Arkeologisk förundersökning. Stensättning, skålgropsblock och kolningsgrop inom RAÄ 116. Öjaby 28:1, Öjaby socken, Växjö kommun, Kronobergs län, Småland. Smålands museums rapport 2008:21.*
- Åhman, E. 1978. *Fornlämning 34 och 35, Öjaby 28:1 och Torstorp, Öjaby sn, Småland. Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museer rapport. Uppdragsverksamheten 1978:18.*
- Åstrand, J. 2009. *Flathällamon – ett kulturlandskap från bronsålder invid Växjö flygplats. Smålands museum rapport 2009:20.*
- Åstrand, J. 2018. Norrby. *Arkeologisk förundersökning 2018. RAÄ Öjaby 31:2, del av 116:1, 213, 214 & 215. Norrby 1:1, Öjaby socken, Växjö kommun, Kronobergs län. Kalmar läns museum, arkeologisk rapport 2018:10.*

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr:	431-2474-2020
Kalmar läns museums dnr:	33-394-2020
Projektnummer KLM:	A2084
Uppdragsgivare:	Hi3G Access AB
Landskap:	Småland
Kommun:	Växjö
Socken:	Öjaby socken
Fastighet:	Öjaby 28:1
Fornlämningsnr:	-
Ekonomisk karta:	5E2g
X koordinat:	6308861 (N)
Y koordinat:	483872 (E)
Latitud:	56,923137°
Longitud:	14,735048°
Fältarbetstid:	26 april 2021
Personal:	Andreas Emilsson
Foto, Du-nummer:	Du362
Dokumentation:	All dokumentation förvaras på KLM.
Inmätning:	Koordinater och höjdangivelser i rikets koordinatsystem SWEREF 99TM och RH2000.

Adress Box 104,
S-392 21 Kalmar

Telefon 0480-45 13 00

E-post info@kalmarlansmuseum.se
Webb kalmarlansmuseum.se

